

Aki árat mond...

3. Első fokon

A vállalatok termékeikért minél jobb árat szeretnének kapni. Ezt sokféle módon érhetik el, akár tisztességtelen eszközökkel is. Ha rajt nem vesztenek. Furcsa kettősség ez. Saját termékeinek áremelése, emelkedése miatt egyetlen vállalat — s annak egyetlen dolgozója — sem panaszkodik. Ha azonban a másik vállalat kér többet... Hazánkban 1,7 millió árucikk kerül forgalomba. Ki, s miként képes arra, hogy ennyiféle holmi árat szemmel tartsa? A nagy mennyiség némileg megtévesztő. A fogyasztási cikkek tetemes hányadát ugyanis — a lisztől a tüzelőolajig — rögzített áron, az az központilag meghatározott összegért adják el a vevőknek. Más termékeket — a karfioltól a szilváig — szabad piaci áron kínálnak. Marad tehát egy csoport, ahol azt kell nézni: betartják-e az állam által maximumált árat, illetve — szabad áras termék esetén — nem lép-e túl a nyereség a méltányos hasznot?

Valamennyi láncszem

Természetesen csak kétféle ilyen egyszerű ez. Mert jelenlegi, ún. vegyes árrendszérünkben feszültségeket teremthet, hogy a rögzített áron értékesítő üzem kooperációs partnerétől szabad áron vásárolja az alkatrészt,

a félkész terméket. Ahogy sok vita volt azon is — most készül a jogszabályi meghatározás —, mi a tisztességtelen hasznos? Van mit tisztázni, rendbe tenni, jogszabállyal mederbe terelni fönt, azaz országosan. Am éppen ezért, mert az ár végső összetételének kialakulásában minden közbeeső láncszemnek — a nyersanyag-beszerzéstől a szállításon át a termelési technológiáig — nagy a szerepe, van mit csellekedni első fokon is, a vállalatoknál, a műhelyekben.

Ki kezdje?

„Továbbra is az értékárányos árakra kell törekedni, de közben biztosítani kell az árak stabilitását” — szögezte le a párt Központi Bizottságának 1972 novemberi ülése. Kik kezdjék, s hol ezt a stabilitást?

A termelési szervezetszervezés, műszaki színvonalának, az anyagfelhasználásnak éppúgy befolyása van az árra, mint a közvetett költségeknek. S miközben majd mindenki az árakra panaszkodik, csak kevesen vizsgálják azt, hogy a termékelőállítás különböző szakaszaiban mi a főlölesleges, a csökkenthető, a megtakarítható. A holt és az eleven munkával való ésszerű gazdálkodás — némi le-

egyszerűsítést megengedve — a forrása az önköltség méréséklésének. E forrásból azonban ma még csak kevesen, s alkalmoszerűen merítenek. Roppant nagy anyagmennyiséget fogyaszt el az ipar. Csupán jelzésül: a közlekedési eszközök gyártásánál 66,9 százalékra, a bőr-szörme- és cipőiparban 74,3 százalékra, a textiliparban 66,8 százalékra rúg az anyagköltség. S ami elpocsékolódik, abból nem lesz termék, valahol, valakikkel fizettetik az árban!

Végső soron velünk, fogyasztókkal kénytelenek megfizettetni!

A vállalat joga

Kézenfekvő, hogy a termelő az ártól költségei megtérítését, a nyereség biztosítását várja. Am fönttartás nélkül elfogadhatjuk-e, hogy például tavaly a gépek és gépi berendezések gyártásában — hangsúlyozva, hogy találmányra választott példáról van szó, mert más iparcsoporthoz is említhetnénk — 4,1 százalékkal növekedett a termelői ár?

Főnttartásainkat az diktálja, hogy általános tapasztalat szerint mindenütt és mindenkor könnyebben folymodnak áremeléshez, mintsem a költségek elemzéséhez, a költségvetézők vizsgálatához. A vállalat joga — kivételes esetektől eltekintve — annak eldöntése, mit gyárt. Am azt a jogát már nem ismerhetjük el, hogy a termékeikért kért árral a kihasználatlan állóeszközöket, az anyagpocsékolást, a szervezetszervezést, az alkalmazott létszám gyors feloldoztatását is megfizettesse...!

És a köteleességek?

Mert a jogokkal kötelezettségek is párosulnak. A termelés önköltsége vállalati kategória, nem népgazdasági. Azaz a teendőik ugyancsak vállalatiak. Márpedig az ún. közvetlen és közvetett költségek folyamatos emelkedése nem magyarázható kizárólag objektív okokkal.

Sok szó esik napjainkban a vállalati árpolitikáról, néhány biztató példát már a fogyasztók is ismerhetnek. Am jogos kérdés, hogy az árellenőrzés megálljon-e magának az árak a vizsgálatánál, elegendőnek tartva a szabálytalanságokért a gazdasági bírság kiszabását, avagy tovább lépve, következetesen firtassa a vállalati árpolitikáért a személyes felelősséget?

Mészáros Ottó
(Következik:
Burkoltan, nyíltan)

Jórávaló familia

Ha azt mondom, találtam egy jó családot, lesz, aki visszavág: nem kellett hozzá nagy expedíció. Vannak még jó családok nálunk. Másvalaki — más kerékvágásból — visszakérdező: régit, vagy mostant? A régi idők jószituált családjaikról már nem illik beszélni, az újakról még nem sikk. Ha újszülött a familia, ki a papa, mi a mama? Menő fej? Igazgató, főosztályvezető? Széles körű kapcsolatok, szék az elnökségben, külföldi utak, nagy autó, rang — mind belefér ebbe a zsákba a köznyelv mai járásá szerint. A két emberről, ott a fenti képen, első pillantásra látszik, csúfolódás lenne így beszélni.

Ne áztassuk el a köznyelvet! Tudunk mi szóval szebb tónusokat festeni, mint más ecsettel. Ha a „jó család” így kifiamodott az ántivilágban — és nem sikerült minden ficamot mostanáig helyére tenni —, van helyette jobb. Ha olyanról van szó, aki sokra ugyan nem vitte, de azért talpig becsületos, dolgozik, tisztá, arra azt mondjuk: jórávaló. Világos, szép beszéd!

nőtt mindenki, nem is lenne ráutalva. Ha még csak együtt laknának! Egy földel alatt. Menyek, vejek, jól figyeljenek: ebben a családban az anyós kezeli a pénzt! Beteszi mindenki a keresetét a közös kalapba, és megbeszéljük, kinek mit vegyenek. Kabát a Jóskának, ruha a Marinak, cipő a Zolinak.

Ne színezz senki saját fantáziája szerint a képet. Csipőre tett kezű, folyton kibáló, házartós anyós jönne ki belőle. Ha ez ellen valaki lázadhat, legelőször a menyecske lehet. Kérdezzük meg!

Amikor én idejöttem, mindenki azt mondta, igen jó asszony az én anyósom. Azzal nem is lehet összeveszni. Hacsak a menyke ki nem hozza majd a békétüresből! El sem tudom képzelni, hogy együtt lakunk, és haragszunk egymásra. Az lenne az eleven pokol. Öt év alatt még rossz szót se találtunk a másik ellen. Se szembe, se a háta mögött.

A pénz? Hát az érdekes. Annyi marad nálunk, amennyit akarunk. Amire egyik fizetéstől a másikig szükség lehet. Ha marad belőle, a következő hónapban azt is betesszük a kasszába. Házat építünk. Ha külön csinálnánk, úgy tehetnénk, mint a többi: ehetnénk hónapszámra a paprikás krumpelit meg a zsíros kenyeret. Talvaly is kint voltunk tíz napig Romániában. Hazajöttünk, elküldtük két hétre anyósomékat is, Zolit is a Balatonra. Ha külön lennénk, úgy lehet, minden maradunk volna idehaza. Mindenkinek kijut minálunk a jóbóli is, a munkából is. Sok benti ember nem teszi meg, hogy ötkor végez, fél hatra itthon van, átöltözik, fogja a kapát, dolgozik.

Receptnek lehet sovány, böltcsességnek elég.

SOKFÉLÉK VAGYUNK

is épül. Ot is belekalkulálta a családi tanács a nagy fészekbe. Ó is így akarja?

Azt mondja, igyekszik olyan feleséget hozni, akit a család is megszeret. En meg azt mondtam neki, majd mi is igazodunk hozzá.

Ha mégse sikerülne? Rosszul esne?

Nem tudnám megmondani. Talán nem. Rosszabb lenne, ha látom, hogy marad, de nem szívesen. Mi nem akarunk ráadás lenni a gyerek házasságán. En azt hiszem, jó így együtt, de ha ez másnak teher lenne, pusztá jóakarattól se nyomorítanék meg vele senkit. Egyszer él az ember, rendezze be az életét úgy, ahogy neki a legjobb. Ha megteheti. Csak éppen föl se merült eddig, hogy külön menjünk.

Nem azért mondom, mert az

KÉT ASSZONY

én anyósom, de eszesebbet, műveltebbet itt a környéken nem talál. Tanulni mindig szeretett volna, ami könyvet forgathatott, mindet elolvasta. Mindenhez hozzá tud szólni, mindenről tud, csak éppen urizálni nem tud. Ránézésre éppen olyan, mint a többi tisztességes parasztasszony.

Megint mondanám, senkire nem sütnék szegénybéléteget, mert nem tud együtt élni anyóssal, apóssal. (Néha már a tervezők elrontják ceruzával, vonalzóval ezt a lehetőséget.) Fel nőnek a gyere-

Frólom, az új ház majd a Zolinak

„Aratnak” a juhászok

A Gyapjú- és Textilnyersanyag Forgalmi Vállalat szegedi kirendeltségének telepein már javában tart az átvétel. Az utóbbi pár esztendőben a nagyüzemi gazdaságok és a kistenyésztők is fokozatosan előbbre hozták a birkanyírás idejét. Követendő cél, hogy még a legelőre való kihajtás előtt megszabadítsák a juhokat bundájuktól. A szőregi Egyetértés, a balástyai Móra Ferenc Termelőszövetkezetben és még sok más gazdaságban átálltak a korai nyírásra.

A juhászlatokban az „aratás” júniusban fejeződik be, s előzetes becslések szerint több mint ötven vagon gyapjút adnak át a Csongrád megyei gazdaságok.

Szegedre készül a szabadkai színház

Tóth Ferenc: Jób című verses színművét mutatja be május 18-án Szegeden a Szabadkai Népszínház magyar tagozata. A szabadkaiak hagyományosan mondható vendégjátéka, annak a hűsvéti előadásnak a viszonzása, amikor a szegedi színház prózai társulata Lunacsarszkij A felszabadított Don Quijote című drámáját játszotta Szabadkán.

„A jóbí alak és magatartás egyetemi éveim óta foglalkoztat — írja a szerző a darab műsorfüzetében. — Az emberre nehezedő, az embert befolyásoló külső hatalmak ellen emelt szót Prometheus és a bibliai Jób is. A sajátos elhelyezkedésben feszülő többszörös konfliktus: az egyén és a hatalom, az egyén és a kényszerűségek meghatározta korszak, valamint a Jóbban zajló kettősség olyan drámai megoldást kínál, amellyel a magam és a barátaim személyes élményeit is kifejezhettem.” Az alibi-liai történet hőse olyan ember, aki — legalábbis látszólag — teljesen nélkülözi a hősi vonásokat. A szerző olyan szituációkba helyezi hősét, amelyek ma is elképzelhetők — számol be a darabról a Színház című folyóirat.

A darab címszerepét játszó Pataki László már ismert színész Szegeden is, több kiváló alakításának taposhatunk. Az elmúlt hetekben megrendezett jugoszláviai Sterija-játékok egyik díjnyertes volt. Az előadás díszleteit Petrik Pál festőművész tervezte, erőteljes képeit ugyancsak jól ismerheti a tárlatlátogató szegedi közönség. Rendező: ifj. Szabó István.

Kisgrafikusok

A Kisgrafika Barátok Körenek szegedi csoportja kéthetente, hétfői napokon tartja klubestjeit a Bartók Béla Művelődési Központban. A klub május 14-i, hétfőn este 6 órakor kezdődő programja két élménybeszámolót ígér. Az egyik az április 30-án, Cegléden tartott országos kisgrafikai találkozóról szól, az itt kapott ex librisek bemutatásával. A másik aktualitását az adja, hogy Kopasz Márta grafikusművésznő és Fodorné Nagy Máriát, a szegedi csoport titkárát meghívta Budapestre Réthy István, az országos titkára, hogy vegyenek részt a Rátkai-klubban tartott összejövetelen. Réthy István otthonában megmutatta a szegedieknek értékes gyűjteményét, sőt gazdag ajándékokat is adott. A szegedi kisgrafika képviselőit vendéglátta a Kisgrafika című folyóirat szerkesztője, Galambos Ferenc is, aki szintén ajándékokat adott a Somogyi-könyvtár gyűjteménye számára.

Az ISIS fesztivált rendező szombathelyi Savaria Intéző bizottság Kopasz Máriát, az országos titkárát meghívta Budapestre Réthy István, az országos titkára, hogy vegyenek részt a Rátkai-klubban tartott összejövetelen. Réthy István otthonában megmutatta a szegedieknek értékes gyűjteményét, sőt gazdag ajándékokat is adott. A szegedi kisgrafika képviselőit vendéglátta a Kisgrafika című folyóirat szerkesztője, Galambos Ferenc is, aki szintén ajándékokat adott a Somogyi-könyvtár gyűjteménye számára.

nepségek grafikai propagálásával. A zsűri Kopasz Márta két, nagyméretű linóleum-metszetét fogadta el, a Musica Hungarica-rendezvények számára készült Eratot, valamint a beathangversenyek-re szánt Uraniát. Ezt a két metszetét küldte el, alternatív megoldásokban, Kopasz Márta a Perugiai Rotary Klub meghívására is, valamint a Hódmezővásárhelyen, a Délalföldi Tárlaton most kiállított Korszós lányt, mely Szegedet, az olajvárost ábrázolja. A perugiai nemzetközi zsűri Kopasz Márta valamennyi művét elfogadta.